

Jak natočit dobré video?

V této kapitole si nejprve projdeme krok za krokem užitečné rady přímo od odborníků z řad Mladých reportérů. Následovat bude obsáhlejší praktický průvodce s názvem **Jak natočit reportážní video a nezaseknout se hned na začátku**, kterého pro vás sepsal Stanislav Adámek, český režisér a scénárista a dává vám v něm užitečné rady nejen při samotné tvorbě reportáže, ale i jak se dobře připravit a naladit na natáčení a jak pracovat s tzv. kreativním blokem, který čas od času postihne každého tvůrce, umělce, kreativce. Vy díky těmto radám však nebudete zaskočeni a budete připraveni vydat se cestou reportéra.

Co radí Mladí reportéři?

Podívejte se na video Video 101, které pro vás natočili Mladí reportéři z Kanady (www.yre.global/video-tutorials). Snažili se v něm popsat 10 kroků, na které je potřeba při natáčení reportáže myslet.

Co chceš svým videem sdělit?

Každý novinář se snaží něco sdělit. Snáze se ti bude natáčet, pokud budeš mít předem alespoň hrubou představu o tom, co chceš točit. Nemusíš mít předem promyšlenou každou scénu. Nikdy nevíš, co se před kamerou stane, a tak se musíš mít pořád na pozoru a zachovat si chladnou hlavu.

Nejčastěji kladené otázky:

- **O jaký problém se jedná?** Novináři zabývající se environmentálními problémy se často snaží o těchto problémech a jejich možných řešeních diváky informovat.
- **Jaká jsou řešení?** Jelikož mnohé problémy zatím řešení nemají, budeš se možná muset trochu zamyslet. Buď kreativní, ale zůstaň nohama na zemi. Nenatáčíš sci-fi.
- **Vše si pořádně promysli!** Na každou vteřinu svého videa budeš potřebovat spoustu různých záběrů. Nezapomeň, že čím delší příběh hodláš vyprávět, tím více záběrů budeš potřebovat.
- **Koho oslovit?** Lidé se spíše budou identifikovat s dalšími lidmi než s nějakou problematikou. Nejlepší příběhy jsou tudíž vyprávěny právě skrze lidi.
- **Pamatuj na základní pravidla novinářiny!** Nezapomeň na základy: O čem točíš? Co se děje a kdy to začalo? Kde to začalo? Proč a jak se to děje? (Jak se to dá vyřešit?).

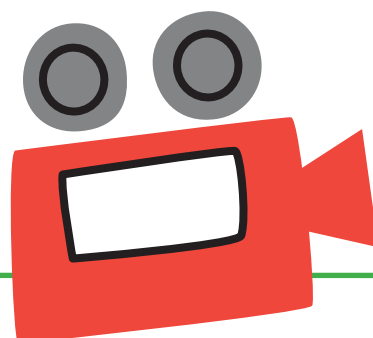
Napiš scénář

Říká se, že z dobrého nápadu může vzniknout špatný film, ale ze špatného nápadu dobrý film nikdy vzniknout nemůže. Sepiš si, co všechno se musí ve tvém videu odehrát a pak můžeš začít psát scénář. Ještě ho tak dvakrát nebo třikrát přepiš. Čím více času strávíš úpravami scénáře, tím snáze pak narazíš na záběry, které potřebuješ a které ti zároveň pomohou dodržet limit tří minut na video.

Důkladně si promysli plán

Nemůžeš přejít k plánu B, když nemáš ani plán A.

Scénář ti pomůže přijít na to, jak vyprávět to, co chceš. Zbytek už je na produkci.

Jak si rozkreslit scénář?

- 1/ Soustřed' se na něco aktuálního.** V dnešní uspěchané době plné různých formátů novin se diváci zajímají o to, co se děje právě teď. Co tě přimělo natáčet zrovna teď?
- 2/ Méně je někdy více.** Říká se, že 1 stránka textu (font Times New Roman, velikost 12, řádkování 2.0) vyjde zhruba na 60–90 vteřin.
- 3/ Snaž se neodbíhat od tématu.**
- 4/ Snaž se držet se pouze ve svém okolí.** I když se zabýváš nějakým celosvětovým problémem, snaž se soustředit na jeho význam pro tvé okolí.
- 5/ Zbytečně nic nekomplikuj.** Vyber jen ty nejdůležitější informace. Méně je někdy více.
- 6/ Nevykládej, ukazuj!** Člověk si spíše zapamatuje to, co uvidí na obrazovce než to, co uslyší z reproduktorů. To nejdůležitější se proto často objevuje právě na obrazovkách.

Ideální velikost štábů pro projekt MRpŽP jsou 3 lidé (včetně tebe): režisér a dotazovatel (ty) / kameraman a osvětlovač / zvukař

Předem promyšlený plán ti usnadní práci, zvýší sebevědomí a členové tvého štábu uvidí, že víš, co děláš (i když to tak vždy být nemusí).

Plán natáčení ti pomůže rozvrhnout, kde má být to, co chceš natáčet, kde má být tvůj štáb a jak nasvítit scénu. Nezapomeň se o tenhle plán se svým štábem podělit.

Na co nezapomenout:

- ✓ **Všechny důležité časy**
- ✓ **Rozkreslení scénáře pro lepší představu o samotném natáčení**
- ✓ **Seznam účinkujících:** sepiš si, s kým chceš dělat rozhovor a pak se rozhodni, jak tyto rozhovory získat
- ✓ **Zkontroluj si, že máš vše fakticky v pořádku**
- ✓ **Sepiš si, co vše k natáčení potřebuješ (štáb, vybavení)**
- ✓ **Promysli si samotné natáčení:** Sepiš si, pod jakými úhly a na jakých místech chceš mít kameru během jednotlivých záběrů. Popis samotných scén by se také mohl hodit.
- ✓ **A poslední rada: Dávej pozor.** Nikdo nechce, aby se během natáčení někdo zranil nebo se stalo něco nepříjemného. Proto si projdi celý plán natáčení s někým dospělým.

Sežeň si štáb!

- Ve filmařině jsi na to zřídkakdy sám. Až si budeš stanovovat cíle a vymýšlet plán, drž se nohama na zemi. Není jednoduché starat se o produkci a režii, zatímco budeš vše natáčet, osvětlovat, zabývat se ozvučením, dělat rozhovory a dávat pozor na jedoucí auta, pokud budeš natáčet venku.
- Zapoj své kamarády, udělej si z nich štáb a rozděl jim role.
- Nikdo od tebe nebude čekat honorář jako v Hollywoodu, ale můžeš své kamarády alespoň zmínit v závěrečných titulcích.

Sežeň si vybavení

Pořádně si rozmysli, co k natáčení potřebuješ. Kolik lidí čítá tvůj štáb? Co zvládnete unést? Budete natáčet venku, nebo uvnitř? Kolik místa a času budete mít na přípravu? Jaké vybavení jste schopni sehnat?

Kamera: Pokud máš možnost půjčit si profesionální kameru a seznámit se s ní, neváhej. Budeš však určitě potřebovat alespoň jednoho kamaráda na pomoc.

Pokud takovou možnost nemáš, můžeš použít jakoukoliv moderní zrcadlovku. Většina jich umí natáčet video v HD rozlišení,

snadno se s nimi zachází a jsou diskretnější než profesionální kamery.

Pokud neseženeš ani zrcadlovku, postačí ti iPhone nebo jakýkoliv jiný chytrý telefon. Můžeš si stáhnout aplikace určené přímo na natáčení (např. *KitCamera* nebo *MoviePro* umí natáčet v HD rozlišení, podporují automatickou stabilizaci obrazu, umí automaticky vylepšit barvy a mnoho dalšího).

Můžeš použít také **GoPro kameru**. Nejnovější modely si skvěle poradí i se špatným osvětlením (východ nebo západ slunce, soumrak) a záběry z nich jsou opravdu kvalitní. Zacházet s GoPro kamerou je navíc velmi jednoduché. Jen se snaž, abys to se záběry z GoPro kamery nepřeháněl. Čočka totiž vytváří tzv. efekt rybiho oka a záběry se proto hodí spíše na prostříhy, přechody apod.

Snímky za vteřinu (anglicky Frames Per Second – fps)

1 vteřina stopáže vyžaduje zhruba 24 snímků. Lidské oko je schopné zachytit i mnohem větší frekvenci snímků za vteřinu a při 24 snímcích za vteřinu tak bude mít tvé video filmový nádech. V současné době je standard 30 snímků za vteřinu, některé trháky mají dokonce i více. Úplně postačí, když budeš myslet na 24 snímků za vteřinu.

Osvětlení: Dobře si promysli, za jakého světla chceš natáčet. Také se snaž natáčet pořád za stejného světla. Pozdější opravy špatného osvětlení jsou otravné a vyžadují spoustu práce.

Tyto dva odkazy ti ukážou, jak na to: [Outdoor Lighting Skills with Stephen Schweickart](#)
a [Lighting People's Faces with Stephen Schweickart](#)

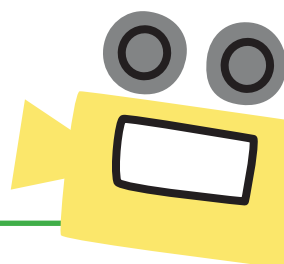
Ozvučení: Ačkoliv je ozvučení často přehlížené, je to ta nejdůležitější část každého dokumentu. Když budeš mít dobrý příběh, divákům nebudou vadit rozklepané záběry. Špatné ozvučení ti však nikdo neodpustí. Mikrofon zabudovaný v kameře by mohl stačit. Nejlepší by však bylo použít mikroport. Pokud mikroport neseženeš, můžeš si rozhovory nahrát na mobil.

Nezapomeň, že stativy nikdo nevymyslel jen tak. Neboj se tedy stativ použít!

Rozhovory udělej jako první

Ze všeho nejdřív se zaměř na rozhovory. To, co se během nich dozvíš, ti pomůže vymyslet co a jak natáčet. Pár rad, jak rozhovory udělat:

- 1/ Neříkej tomu rozhovor.** Někteří lidé mohou být z rozhovorů před kamerou nervózní. Nech věcem volný průběh a jen si povídejte.
- 2/ Snaž se pokládat otevřené otázky.** Otázky, na které se dá odpovědět ano – ne nejsou moc dobré. Formuluj proto své dotazy tak, aby odpovědi musely být co nejširší.
- 3/ Snaž se získat názory, ne jen holá fakta.** "Proč Vás toxický odpad znepokojuje?" je lepší otázka než jen "Proč si myslíte, že je toxický odpad špatný?" Diváci se mnohem lépe ztotožní s něčím, o co už se někdo zajímá.
- 4/ Dotazovaný člověk by se měl dívat na tebe.** Dotazovaný by se neměl nikdy dívat přímo do kamery, nepůsobí to věrohodně. Stoupi si proto hned vedle kamery a popros svého hosta, aby se díval na tebe.
- 5/ Zkoušej různé záběry.** Pro ozvláštňení zkus různé části rozhovorů natáčet různými způsoby – obecné otázky širokouhlem, specifičtější otázky ze střední vzdálenosti a pro dramatický efekt natáčež zblízka.
- 6/ Natáčež někde, kde tě nebude nic rušit.** Ujisti se, že je dotazovaný dobře slyšet. Hluk z okolí může být velmi rušivý.
- 7/ Natoč si záběry do prostřihů.** Pokus se zachytit dotazovaného, jak jde po ulici, jak zvedá telefon nebo jak se dívá z okna. Tyto záběry jsou důležité, proto na ně nezapomeň.

Jak dělat rozhovor jako profík!

- **Dobře se na rozhovor připrav.**
Seznam se s problematikou a připrav si otázky předem. Přichystej si i nějaké doplňovací otázky.
- **Zaměř se na názor dotazovaného.**
Každý dokumentarista ti řekne, že lidé nejradši mluví o sobě. Zajímej se o hostův pohled na věc.
- **Poslouchej, co tvůj host říká.**
Pokud chceš udělat dobrý rozhovor, nemůžeš jen slepě číst předem připravené otázky. Musíš poslouchat, co ti tvůj host říká a patřičně na to reagovat. Improvizuj!

Natoč, co potřebuješ

Filmařina se od focení dost liší, což ale neznamená, že nemůžeš využít rady z kapitoly o focení. Hlavním rozdílem je, že během natáčení se všechno hýbe. Auta, zvířata, tvoje okolí, recyklační linka, dokonce i listy se hýbou ve větru. A kamera by se proto měla pohybovat také.

Všechno se bude nakonec ještě upravovat, takže není potřeba mít hodiny a hodiny záběrů, místo toho se snaž točit různé záběry pod různými úhly. Nezapomeň, že každý záběr by měl mít 5–10 vteřin.

Profi rady

- **Natáčeš věci v pohybu. Nefotíš, ale natáčíš.** Nikdo se nechce dívat na záběry něčeho, co se nehýbe. Snaž se zachytit pohyb.
- **Nech si pět vteřin jako rezervu.** Zapni kameru pět vteřin před tím, než začneš opravdu natáčet a nech ji běžet dalších pět vteřin po skončení samotného natáčení. Získáš tak manévrovací prostor, až budeš záběry stříhat.
- **Prostřihy a doplňující záběry.** Část toho, co natočíš, bude potřeba použít k doplnění zvukové stopy rozhovorů.
- **Pokud natáčíš rozhovor například před recyklačním závodem, natoč si samotnou budovu (jako doplňující záběry) a pak udělej pár záběrů dotazovaného člověka z různých úhlů a vzdáleností (do prostřihů).**
- **Neboj se hýbat kamerou.** Není tím myšleno nahoru a dolů nebo dokola, ale například pomalu zleva doprava, čímž docílíš takzvaného efektu švenkování (nebo také panningu). Další možnost je jet kamerou shora dolů, poprosit rodiče, aby tě svezli autem a natáčet z okénka nebo položit kameru na jedoucí eskalátory. Buď kreativní.
- **Pohyb kamery však nepřeháněj,** divákům by se z toho akorát mohlo udělat nevolno.

Uprav scénář do finální podoby

- Než začneš upravovat natočené záběry, projdi si ještě jednou celý scénář a uprav ho tak, aby byl v souladu s natočeným záběry. Vytvoříš tak scénář pro postprodukcí.
- Nejdříve si projdi vše, co máš natočené. Sepiš si, co důležitého se událo, kde se to událo a zaznamenej si **časové kódy**. Tyto kódy ti pomohou vždy rychle najít ty záběry, které zrovna budeš potřebovat.
- Pokud je tvůj dokument komentovaný, snaž se, aby tento komentář posouval děj vpřed. Věty zbytečně neprotahuj a snaž se dostat k pointě co nejdřív. Používej krátké věty a dynamická slovesa.

Postprodukce

- Nastal čas se do toho about! Ve stříhacím softwaru seřaď podle postprodukčního scénáře vše, co máš natočené. Komentář ke tvému dokumentu si nahraj předem.
- Ze začátku budeš mít ve všem nepořádek, ale nic si z toho nedělej. Stříháním zbavíš dokument nudných částí a tvůj dokument tak bude krátký, výstižný a zajímavý.
- Zjistíš, že ve finále nikdy není potřeba tolik slov, kolik si myslíš. Tvé záběry budou mluvit za sebe. Záběr na pohozený odpad nebo na spalovnu odpadu zaujme více než několik odstavců, které to budou popisovat.

- Ne každý má stříhání rád, ale stříh je to, co dělá film filmem. Neboj se dát si na čas a nezapomeň si dávat pauzy. Čím čerstvější budeš, tím lépe ti půjde práce od ruky. Ve střížně často dochází k úplnému překopání filmů. Záběry, které měly být na začátku, jsou najednou na konci, nějaký rozhovor nakonec vůbec nepoužiješ a záběry, o kterých si můžeš myslet, že v dokumentu vůbec nebudou, se nakonec ukážou jako to nejlepší z celého dokumentu.

Potřebuješ hudbu na pozadí?

Hudba je pro filmy zásadní. Nezapomeň, že tvoříš (velice) krátký dokument o nějakém vážném problému. Výběr hudby se od toho tudíž musí odvíjet. Hudba se ti třeba bude hodit na začátek nebo na konec dokumentu. Nepřeháněj to však.

Ujist se, že máš právo danou hudbu ve svém dokumentu použít, internet je plný hudby, kterou můžeš použít zdarma. Vyhn se komerční hudbě, která je chráněna autorskými právy. Hudbu a zvukové efekty zdarma najdeš třeba ve zvukové knihovně YouTube.

Nakonec sniž ve svém dokumentu hlasitost hudby v místech, kde někdo mluví. Jen máloco je horší, než když přes hudbu neslyšíš ani slovo.

Více rad ohledně filmařiny najdeš zde:

- [Top 10 Videography Tips \(Video\)](#)
- [10 Tips for Young Filmmakers](#)
- [10 Big Mistakes Documentary Makers Make](#)

Případová studie

Příběžní plynárna (Mezinárodní soutěž MRpŽP, 2014 / třetí místo / Izrael)

Názor odborníka

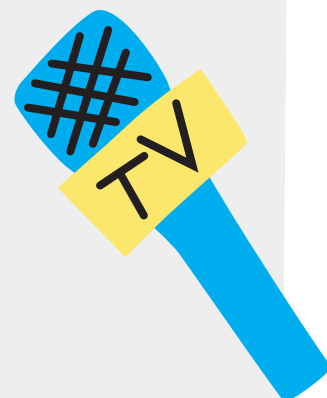
1/ Super název. Skvěle vystihuje téma videa.

2/ Tato mladá reportérka pro životní prostředí správně natočila rozhovory včas. Snaž se do dokumentu zahrnout rozhovorů co nejvíce.

3/ Perspektiva: Středobodem tohoto záběru je bílá stěna. V ideálním případě by byla mladá reportérka mimo záběr a kamera by se soustředila na jejího hosta.

4/ Zbytečný text: Dokument by měl být krátký. Není proto třeba děkovat hostům, že přišli. Jdi rovnou k věci! (Než začneme, chtěla bych Vám poděkovat za poskytnutí tohoto rozhovoru.)

5/ Pozor na nervózní hosty: Nemusíš nutně hostům říkat, že budete dělat „rozhovor“. Jen si spolu povídejte. Pokládej otevřené otázky a zaměř se na názory tvého hosta. Snaž se, aby se host díval během natáčení na tebe, ne do kamery.

Jak natočit reportážní video a nezaseknout se hned na začátku?

„Srdečně vás zdravím. Jmenuji se Stanislav Adámek a nyní bychom si spolu měli povídat o vytváření reportáže s tematikou ochrany životního prostředí. Určitě všichni máte běžně k dispozici internet, chytrý telefon a v něm fotoaparát a hromadu aplikací. Na internetu jste si jistě založili profily na sociálních sítích, Instagramu, Facebooku apod. Možná máte i vlastní foťák, a dokonce kameru nebo dron. Pokud tohle všechno vlastníte, jistě jste nadšení do natáčení čehokoli, co kolem sebe vidíte. Pokud si i natáčíte vlastní videa na Youtube, tím lépe. Už s tím dokonce máte zkušenosti.“

Chci se ale zeptat. Už jste natáčeli vaši vlastní reportáž o nějakém tématu? Ne? Tak tady vás naučím, jak natočit skvělé reportážní video. A navíc všechno tohle know-how potom využijete i ve vytváření všech dalších vašich videí, která budou o čemkoli chcete a budou připravená k nahrání na jakoukoli sociální síť, ať už Youtube, Instagram nebo Facebook.“

Co dělám? Vymýšlím, píšu a režíruju reklamní spoty. V televizi jste mohli vidět například úspěšné prezidentské volební video kandidáta Marka Hilšera nebo dva dokumenty z afrického Konga. V roce 2014 obletoval internet vtipný virální spot Stallone zachraňuje Blanku. V něm jsme nastříhali asi dvanáct hollywoodských filmů, které se točily v Praze. Společně s dabéry jsme pak vyprávěli příběh, v němž Sylvester Stallone zachraňuje tunel Blanka, kvůli kterému v Praze vypukne apokalypsa. Pokud si budete chtít o mně a mé práci zjistit víc informací, existuje Google, takže vás už nic nezastaví.

Co je však pro mě v mé práci důležité, je příběh a jeho postavy. Bez příběhu a postav není co vyprávět, není téma a neexistuje důvod, proč se na film, reklamu, video nebo cokoli jiného koukat. A o tom si budeme vyprávět dále.

Jak se nezaseknout hned na začátku

„Představivost je důležitější než vědomosti.“ (Albert Einstein)

To, že je kolem vás dostatek témat, má ale i své nevýhody. Často vidím nadšení mladých filmařů, kteří vyrazí s tabletem, mobilem nebo foťákem do terénu, natočí si nějaké věci na skateboardu a takhle jim to párkrát stačí. Udělají podobné video 10x, sesbírají lajky, ale přestane je to bavit. Chtějí něco lepšího, co je víc pobaví, chtějí vymyslet nějaký příběh nebo něco podobného. Vyrazí znovu nadšeně ven, namíří foťák na sebe nebo na kamaráda a zaseknou se. Najednou neví, co točit. A tak zase vytvoří to samé video s několikrát ohraným „cool“ obsahem jako už tolikrát předtím.

Proč se zaseknou? Jak to udělat, abychom mohli v tvorbě pokračovat a vyrábět lepší a silnější videa? Jak natočit něco, co není o ničem? Zprv se nenechte zaseknout a demotivovat. Tvůrčí zásek nebo lépe tvůrčí blok je přirozená věc, která se děje všem lidem včetně autorů všech profesí a kategorií.

Takže ještě jednou. Je jisté, že budete mít tvůrčí blok. Smiřte se s tím, ale nepanikařte. Dá se to řešit.

Co to je tvůrčí blok a jak ho překonat

Tvůrčí blok není nic jiného než odpor vašeho mozku vůči námaze. Vašemu mozku se zkrátka nechce přemýšlet, nechce se zhloubat, ponořit se do problému, nechce se naladit. A tento odpor některé jevy kolem nás zesilují a jiné oslabují. Ale zmíněný odpor tam bude vždy. Proto, pokud chcete být opravdu kreativní, chcete mít dobré výsledky, musíte svůj mozek dobře připravit, abyste odpor oslabili.

Krátká odbočka do teorií o fungování mozku

Pokud se chcete rovnou dozvědět, jak oslabit tvůrčí blok, můžete přeskočit tuto kapitolku. Zde si zjednodušeně povíme, jak funguje tvůrčí myšlení. Podle nových vědeckých teorií lidské vědomí nevzniká v mozku, podobně jako vysílání České televize nevzniká ve vaší televizi. Mozek je pouze jakási anténa, která je naladěná na signál. Můžete tomu věřit nebo nemusíte, ale jsou pro to vědecké důkazy. Tvůrčí blok není nic jiného než rušení tohoto signálu. A tvorba není vymyšlena vaším mozkiem, ale je to proces přijímání tohoto signálu. Takže ve skutečnosti, když tvoříte, nic nevymýslíte, ale přijímáte signál. Stahujete obsah tzv. z cloudu.

Ještě vám to vysvětlím jinak. Máte vědomí. To je to, co jste schopni v tuto chvíli kolem sebe vnímat a prožívat. Potom je tu obrovský nevědomý prostor, do něhož nemáte přímý přístup. Víte ale, že existuje. Například když jste naštvaní a nevíte proč. Později si pak vzpomenete, že váš kamarád něco trapného prohlásil před vaší holkou. Typický projev nevědomí bývá také klasické přeházení. Myslel kostel, ale řekl postel. Tak na co ve skutečnosti myslel? V nevědomí je uložen celý váš život jako na harddisku (hdd) a z tohoto hdd čerpáte, když tvoříte. Navíc je tento hdd spojen ještě s hlubšími úrovněmi, na kterých jsme spojeni všichni lidé se zvířaty a s planetou. Tomu se říká kolektivní nevědomí, o kterém psal už Carl Gustav Jung před 100 lety. Můžeme tomu říkat cloud. Tvorba je tedy schopnost ladit se na vlastní nevědomí a vytahovat nebo stahovat z něj obsahy. Tyto obsahy je ale potom potřeba v rámci vědomí a rozumu spojovat do funkčních logických celků, které divák, posluchač nebo čtenář dokáže pochopit a přijmout. Tvůrčí blok, opakuji, je rušení tohoto signálu vůči cloudu nevědomí.

Co posiluje signál a oslabuje blok

Máte dvě možnosti, jak k problematice přistupovat. Buď se budete snažit tvořit, a tak se čím dál víc radovat, nebo budete myslet na tvůrčí blok a jak ho odstranit. Radím vám, zvolte první cestu. Přijměte, že máte tvůrčí blok, jako kdokoli jiný a dál už s ním nebojujte. Je to přirozená věc, takže se jí nenechte odradit. Hlavně tvořte! A tvořte rádi. To je základ.

Pravidlo č. 1 – RADOST Z TVORBY

Radujte se a otevře se vám celý vesmír možností a do hlavy vám bude skákat jeden nápad za druhým. Tvořte o tom, co máte rádi, co vás vzrušuje, s čím máte nějaký emoční kontakt, co vás zajímá, o čem se chcete dozvědět něco víc. Vybírejte si témata, která vás chytají za srdce.

Takže pravidlo číslo jedna pro posílení signálu zní: **Radost především!**

Pravidlo č. 2 – NEPŘEMÝŠLEJTE

Když budete hodně přemýšlet, nic nevymyslíte. Nebo možná vymyslíte, ale nebude to dobré. Vy ale nechcete vymýšlet, vy chcete tvořit. Mysl člověka je hodně rušné místo. Myšlenky někdy doslova řvou. Je to, jako byste si pustili hlasitý metal a do toho chtěli hrát něco pomalého na piano. Uvolněte se a zklidněte se, teď budete potřebovat čas. Naladte se na svůj dech a pozorujte ho. Začínáte se ladit. Vypínáte rozum a vystupujete z hlavy. Cítíte své srdce a svoje tělo.

Pravidlo č. 3 – BUĎTE DIVOCÍ, BUĎTE SAMI SEBOU

Nejdůležitější pravidlo – STAŇTE SE DĚTMI! Vraťte se do dětství a začněte překračovat hranice všeho, co jste se dosud naučili. Přestaňte poslouchat hlasy rodičů a učitelů ve vaší hlavě. Nic není dobré ani špatné. Nic neposuzujte. Hrajte si! Zažijte svobodu. Chcete běhat? Fajn. Běhejte. Chcete křičet? Dobře. Křičte. Pohybuje se a dostaňte se do rauše. Začněte dělat blbosti a nemyslete na to, že u toho vypadáte blbě. No a co! Děti tohle vůbec neřeší. Dovolte si udělat cokoli, co vás napadne. Ale udělejte to hned. Máme dva druhy myšlení: rychlé a pomalé. Vždy, když vás něco napadne, trvá aspoň 1–2 vteřiny, než se myšlenky chopí rozum a zakáže vám to. Nenechte si nic zakazovat. Udělejte to! O jedinou věc jen poprosím. Ať je to bezpečné pro vás i pro vaše okolí.

Jak tvořit prakticky a bez záseků

Nyní si ukážeme prakticky celý proces tvorby, v němž jsou jednotlivá cvičení. Když jimi popořadě projdete, dostanete obrovské množství podnětů a dokonale se připravíte na tvorbu své reportáže. Co je však hlavní, zažijete opakovaně kontakt se svým nevědomím a se svou tvůrčí částí. Do budoucna se pak můžete do tohoto režimu vracet a trénovat svou kreativitu.

Fáze 1 – UVOLNĚME SE, PROSÍM

Nyní přestaneme přemýšlet, rozhybeme tělo a spojíme se s ním. Zažijeme hru a situaci, kdy se nebereme vůbec vážně. Ve třídě s mnoha spolužáky začnete hrát úplně obyčejnou hru na babu. Případá vám to dětinské? Výborně! O to právě jde. Nic neřešte a začněte honit spolužáky a vypněte hlavu. Po chvíli začněte všichni skákat po jedné noze a takto se nahánějte. Za další chvíli si zakryjte jednou rukou levé oko a pokračujte ve hře. Co je na tom, že u toho všichni vypadáte jako banda bláznů na výletě? Neberte se vážně a smějte se sami sobě. Přichází radost, kontakt s vaším tělem a vy se dostáváte blíž sami k sobě. Vypínáte totiž rozum.

Je určitě dobré pokračovat nějakou další hrou, u které se moc nepřemýšlí. Důležité je rozhybat se, uvolnit tělo a okysličit mozek.

Fáze 2 – BRAINSTORMING KLÍČOVÝCH SLOV

Rozdělte se na skupinky po 3–4 lidech, sedněte si kolem stolů s velkými papíry a vyberte si zapisovače. Ve skupinkách teď budete mít za úkol na papír zapsat co nejvíce slov. Ta slova budou v našem případě souviset s ochranou životního prostředí. Takže křičte, cokoli vás napadne a hlavně se nehlaste. Pamatujete? Rychlé myšlení. Důležité jsou první vteřiny, než vás zbrzdí rozum. A přesně o tom to je. Vyhodte jako skupina co nejvíc klíčových slov na téma ochrany životního prostředí a hlavně se neomezujte. Ať jsou jich stovky nebo tisíce, pokud to stihnete za 20 minut. Udělejte si mezi sebou soutěž o napsání co nejvíce klíčových slov na toto téma do 20 minut. Budte nejrychlejší! Důležité je užít si v této fázi princip: co na srdci, to na jazyku. Uvědomte si ten pocit, zatímco říkáte něco bez přemýšlení, budete to potřebovat. V této fázi nikdo nesmí říct: „to je blbý“. Nikdo nic a nikoho nehodnotí. V tvorbě platí, že z tisíce špatných myšlenek bude klidně jen jedna dobrá. Ale to nezjistíme, dokud je ze sebe nevyhodíme na papír. Proto nic a nikoho nesoudíme, aby byla svoboda vyjádření všech zúčastněných dokonalá. Nemějte strach a osvobodte svobodu. Zejména vy mlčenlivější z vás. Vykašlete se na to, že by to mohlo být „blbý“. Máte to v hlavě, tak to sypejte ven pusou do éteru. A zapisovač to zapíše.

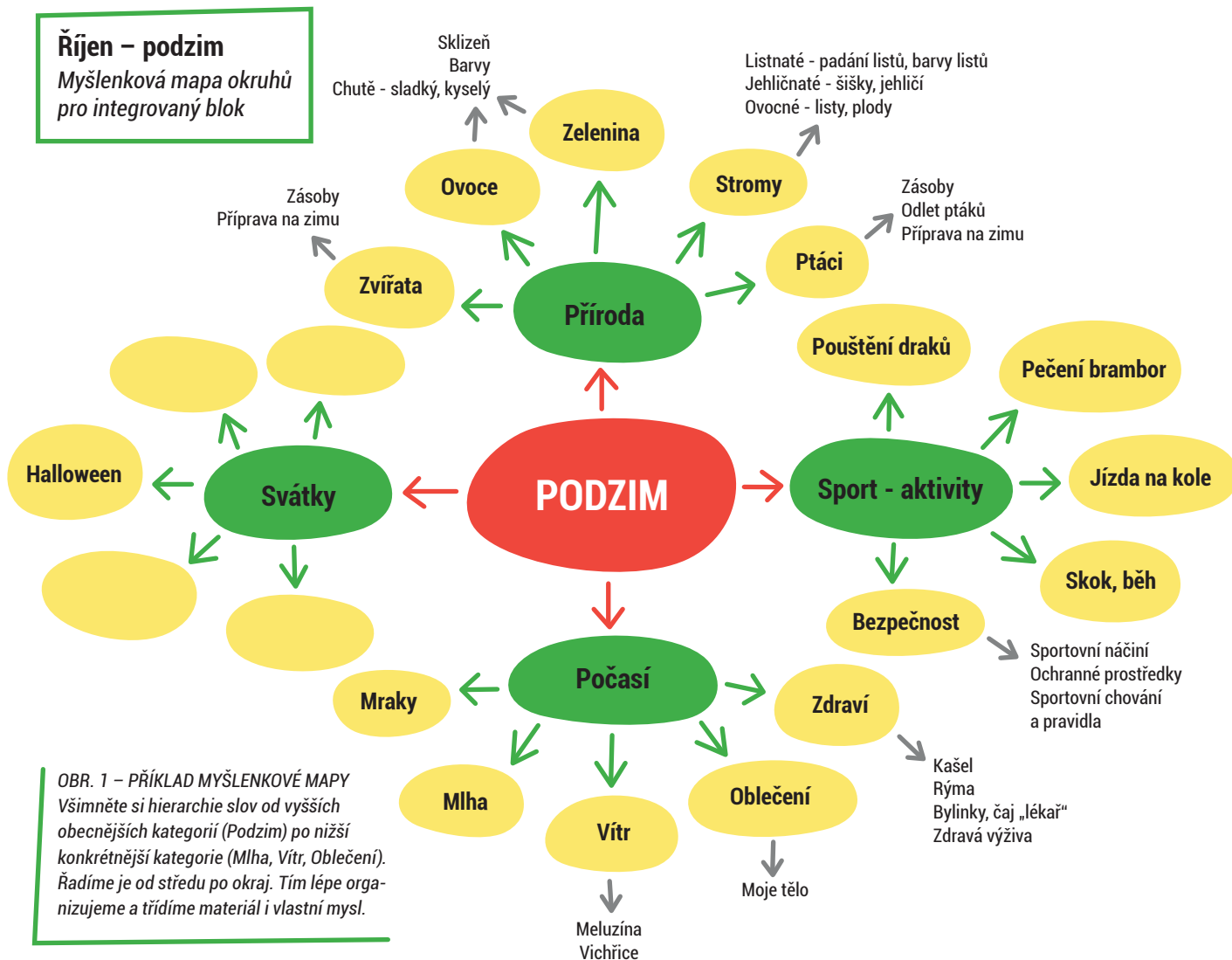
Fáze 3 – VYBÍRÁME TÉMA A TVOŘÍME MYŠLENKOVOU MAPU

Nyní se podívejte na svůj papír. Co vidíte? Hodně slov. To je vaše surovina. Váš materiál, z kterého budete dále stavět. Je to jako dřevo a kamení, z kterého ale ještě nepostavíte dům. Začněte kroužkovat slova, která se vám nejvíce líbí a rezonují s vámi. Jsou to zvířata? Nebo přírodní katastrofy? Trápí vás znečištění? Kroužkujte a vyberte 15 nejdůležitějších slov. Až budete mít těchto 15 slov vybraných, vypište si je bokem. Výborně, nyní se vám už rýsuje směr. Koukněte na těchto 15 klíčových slov. Které z nich je pro vás nejdůležitější? Máte ho? Vezměte si nový čistý papír a napište toto slovo tou nejvýraznější barvou (třeba červenou) přímo doprostřed tohoto papíru. Uděláme si teď tzv. **myšlenkovou mapu**. Toto slovo dejte do rámečku nebo ho zakroužkujte. Podívejte se na zbylých 14 slov ze seznamu a vyberte jen slova, která s hlavním slovem souvisí. Tato slova napište okolo vašeho ústředního slova. Nyní máte jedno slovo uprostřed a kolem něj 4–5 slov, které kolem něj krouží, jako prstenec kolem Saturnu. Zkuste každé zakroužkovat a spojit je prstencem.

Skvělé! Nyní máte dvě vrstvy přemýšlení o vašem tématu – hlavní klíčové slovo a 1. prstenec příbuzných slov kolem něj. Teď se podívejte na jednotlivá slova v prvním prstenci a napište kolem každého 4–6 slov, která vás k němu okamžitě napadnou. Získáte tím 3. vrstvu přemýšlení o vašem tématu. Ideální pro vás bude, když každou ze tří vrstev nakreslíte odlišnou barvou. Pokud jste došli až sem, BRAVO! Máte svou strukturu.

Aniž byste jakkoliv hodně přemýšleli, získali jste pouhým vyhozováním slov z hlavy a následným kroužkováním podle vlastních pocitů svou strukturu. Tato struktura je něco jako mapa, která vás povede tématem a podle níž se budete orientovat a držet žádoucí směr. Díky tomuto procesu, podle kterého nyní pracujete, a který prožíváte, se budete i do budoucna lépe

držet toho, co je opravdu důležité a postupným tréninkem budete schopni tuto dovednost vybrousit k absolutní dokonalosti. Naučíte se vyhazovat nepodstatné a nechávat si to podstatné. Zkrátka budete umět třídit zrno od plev. Pamatujete na Popelku? Tak asi nějak takhle.

OBR. 1 – PŘÍKLAD MYŠLENKOVÉ MAPY
Všimněte si hierarchie slov od vyšších obecnějších kategorií (Podzim) po nižší konkrétnější kategorie (Mlha, Vítr, Oblečení). Řadíme je od středu po okraj. Tím lépe organizujeme a třídíme materiál i vlastní mysl.

Fáze 4 – HLEDÁME VHODNÉ FOTKY

Máte ústřední slovo, kolem první prstenec nejbližších slov a druhý prstenec příbuzných slov. V dalším kole se vrhneme na časopisy a výběr a vystřihování obrázků. Připravte si co nejvíce časopisů o přírodě typu National Geographic, Koktejl, Vesmír apod. Nebo si vygooglete, co potřebujete a vytiskněte si to.

Do vaší stávající „planetární struktury“ najděte adekvátní fotky ke sloům, které jste si napsali. Pokud máte například jako ústřední slovo „ZNEČIŠTĚNÍ“, hledejte obrázek, který znečištění nejlépe vyjadřuje. Může to být záběr na skládku nebo oceán plný plastů apod. Hledejte co nejobecnější obrázek, který charakterizuje vaše ústřední slovo.

Postupně projděte všechny časopisy a nastříhejte si co nejvíce obrazového materiálu, ať máte s čím pracovat.

Fáze 5 – VYTVÁŘÍME VISION BOARD

Co to je VISION BOARD? Je to doslova přeloženo jako tabule vizí. Zahrajete si teď na vizionáře. Vision boardy se v současnosti používají v byznysu nebo i k vlastní osobní motivaci a sebeřízení vlastního života. Nejčastěji si je lidé vytvářejí po silvestru v lednu, kdy si dávají novoroční předsevzetí. Používají se ale i ve firmách, kde jednotlivé týmy vytvářejí formou team-

OBR. 2 – PŘÍKLAD VISION BOARDU zaměřeného na osobní rozvoj.

Vision board jako princip používá obrázky a vaši emocionální vazbu na ně jako nejsilnější nástroj pro uskutečnění změny v životě.

-buildingů společnou vizi týmu na jeden následující rok. Velká výhoda tohoto přístupu tkví v tom, že si dané předsevzetí neřeknete jen tak pro sebe, ale vizualizujete si ho. To má mnohem silnější dopad na vaši emocionální stránku a zvětšuje to pravděpodobnost, že se vám daný úkol, daná představa splní. Pokud se vytvořený vision board navíc umístí na viditelné místo v domě nebo kanceláři, jste s ním denně v kontaktu a díváním se na něj se celý efekt zesiluje. Každý den totiž ladíte svou mysl, emoce a tělo na splnění vašich cílů. Změny v životě se potom dosahuje mnohem snadněji a radostněji, než když si necháváte své představy jen pro sebe. Posledním velkým benefitem vision boardu je osobní nebo veřejný závazek. Když ho vyvěsíte na místo, kde na něj kouká více lidí, už nemáte výmluvy, proč tu či jinou věc neudělat. Donutí vás to začít věci měnit. S vision boardem začnete opravdu snít své sny a následně na nich i pracovat.

Na stole před sebou byste nyní měli mít hromadu vystřižených obrázků a klíčová slova zorganizovaná v myšlenkové mapě. Vezměte si nyní velký papír – například formátu A1 nebo A0 – a vytvořte váš vlastní vision board zaměřený na téma, které jste si vybrali. Máte nyní dvě možnosti a dám vám na vybranou. Buď to uděláte tak, jak to cítíte, což je určitě správné rozhodnutí anebo se budete řídit následujícími průvodními kroky, které vám pro přehlednost nabídnou.

1/ Podívejte se na ústřední slovo ve své myšlenkové mapě a udělejte z něj chytlavý nadpis. Například slovo ZNEČIŠTĚNÍ přeformulujte na „Dopady člověka na planetu“, „Jak se nezházet vlastními odpadky?“, „Tuny odpadu do každé domácnosti“, „Vzduch, voda, půda – co člověk znečistil nejvíce?“ apod. Tento nadpis napište doprostřed papíru.

2/ Pokud máte téma ZNEČIŠTĚNÍ, oblepte váš nadpis škaredými obrázky plnými odpadků, špinavé vody, kouře ve vzduchu, cokoli dle tématu a směru, kterým se chcete ubírat.

3/ Kolem obrázků napište slova z prvního prstence a spojte je pomocí šipek, dle souvislostí, aby vám to dávalo smysl. Hrajte si s barvičkami, velikostmi písmen, ať vás vision board co nejvíc baví.

4/ Zapojte další obrázky a další slova, která vám zbyla. Pomocí šipek si v tom udělejte pro sebe pořádek. Hrajte si, číťte naplno a udělejte to co možná nejhezčí. Budete to totiž v další fázi prezentovat před lidmi.

Fáze 6 – PŘIPRAVUJEME PREZENTACI

Máte vision board? Paráda co? Dobrý pocit? Určitě je váš vision board nádherný. Jestli jste s ním vy sami spokojeni, vytáhněte z něj svou prezentaci. Budete o něm mluvit. Představíte svou vizi svým spolužákům. Zkuste si představit, že před vámi sedí investoři z velkých firem a vy se jim chystáte prodat film o tématu, které jste si vybrali, a které jste pečlivě promysleli za několik desítek milionů. V prezentaci musíte jasně odpovědět na několik otázek:

- 1/ **CO?** – Tedy o čem film bude? Např. *Chceme točit o záchraně pandy velké.*
- 2/ **JAK?** – Čeho se ve vašem filmu chcete dotknout? Např. *dopad čínského průmyslu na životní prostředí bere pandám domov.*
- 3/ **PROČ?** – proč je vznik takového filmu pro lidi/diváky důležitý. Proč by měl vůbec vzniknout?

Dejte si záležet, buďte přesvědčiví. Podívejte se nyní na váš vision board a zeptejte se sami sebe, co je na něm nejpřitažlivější? Proč by od vás měl někdo koupit přesně tuhle myšlenku, přesně tenhle typ filmu na toto téma? Nenechte se odradit špatnými myšlenkami. Každý projekt na tomto světě od mrakodrapu Empire State Building až po hollywoodský biják Avatar za 237 milionů dolarů začal tím, že ho skupina tvůrců šla představit a prezentovat bohatým lidem. A ti ho zaplatili jedině na základě toho, co a jak jim to umělci, architekti nebo producenti vysvětlili. Bude to pro vás možná první lekce osobního marketingu v životě. Proto to nepodceňte a vytáhněte z toho maximum především pro sebe. Kolik času, úsilí a talentu do toho vložíte, tolik se vám vrátí ve zkušenostech. Teď v tuto chvíli do toho dejte nejlepší část sebe. Ať ten výsledek stojí za to.

Řeknu vám něco ke struktuře obsahu.

1/ DOBRÝ ZAČÁTEK – PROBUĎTE ZVĚDAVOST A ZAUJMĚTE PUBLIKUM!

Jak? To je na vás. Nejlépe funguje dobře položená otázka. Pokud řešíte téma znečištění, může to být např. otázka: „*Máme jako lidstvo kapacitu zastavit znečišťování planety?*“

2/ STRUKTUROVANÝ PROSTŘEDEK – VYBERTE SI JEN 3 VĚCI A TY SI PAMATUJTE!

- Např. A/ Pojmenujte důvody, proč nemáme kapacitu zastavit znečišťování.
B/ Pojmenujte důvody, proč máme kapacitu zastavit znečišťování.
C/ Buďte rozhodčí – zaujměte vlastní stanovisko a nabídněte vlastní řešení.
D/ DOBRÝ KONEC – UZAVŘETE TO TAK, AŽ NA TO DO SMRTI NEZAPOMENOU!

„Jako lidstvo, zdá se, na to kapacitu nemáme, pokud nezačneme jako jednotlivci teď a tady. Takže tenhle vision board zrecyklujeme.“

Fáze 7 – PREZENTUJTE S ODVAHOU A ODHODLÁNÍM

Ať už jste v týmu nebo jako samostatný řečník, trémy se zbavíte tím, když dostanete co nejdříve pozitivní emoci od publika. Zkuste se přiznat, že máte trému, lidé vám to odpustí. Zavtipkujte na začátku, skvěle to prolamuje ledy. Rozkročte se na dvou nohách. To vám umožní se přestat kývat a zvětšovat tak nervozitu. Projedte si očima tam a zpátky publikum, čekejte. Máte vše skvěle připraveno. Není proč se bát. A o nic nejde. Zvládnete to. Pošlete jim úsměv a můžete začít. Mluvte o tom, jak vás to téma zajímá a že k němu máte osobní vztah. Prožijte ho a uvidíte, že to dělá zázraky. Mluvte ze své duše a ze svých vlastních zkušeností. Nic, co jste nezažili, se nebiflujte nazpaměť. Největší bohatství si už dávno nesete v sobě. Tak ho sdílejte se světem kolem vás. Přeji vám hodně štěstí. Nejen u prezentací.

Jak se tedy nezaseknout hned na začátku?

Závěrem k této kapitole bych měl na vás ještě pár slov. To nejdůležitější na tvůrčím procesuje, že tvorba vychází z hlubších částí nás samých. Napojte se na své vnitřní dítě a začněte si hrát. Čím víc budete ve svém proudu, tím víc budete sami sebou, tím lépe vám tvorba půjde. Myslete na to. Já sám používám tři způsoby tvorby nápadů, které vám rád doporučím. První probíhá na ulici, v autobuse, na záchodě, v životě. Odehrává se kdekoli a nápady přichází nahodile kdykoliv. Abych nepropásl skvělou myšlenku, mám vždy po ruce mobilní telefon, do jehož poznámek si nápad okamžitě zapíšu. Nikdy nespolehám na paměť. Hned zapíšu. Druhý způsob je brainstorming s opravdu tvůrčími lidmi. Nevěřili byste, jakou má společné vymýšlení

v sobě sílu. Spojené vědomí vytváří kolektivní inteligenci a často vymyslíte něco, co by vás samotné nikdy nenapadlo, ani kdybyste na tom rok pracovali. Třetí způsob je nejnáročnější a vyžaduje trénovanou tvůrčí mysl. Je to o samotě s papírem nebo notebookem v ruce. Meditujte, připravte hlavu a dejte si na čas. Přijde to za okamžik nebo možná několik hodin. Anebo ne. Záleží na zkušenostech. Zkuste a trénujte všechny tři způsoby a časem budete nezničitelní. Kreativitu máme všichni. Všichni dokážeme naladit signál. Tak ladte. Držím vám palce!

Jak natočit reportážní video

„Vše má své kouzlo, ale ne každý jej může vidět.“ (Konfucius)

Nyní máte k dispozici velkou zásobárnu nápadů, víte jak se v nich zorientovat a víte kudy vést směr vašich úvah. Na řadu teď přijde praxe. Budete se muset naučit dívat. Natočit reportáž je o tom, že se něco stalo a vy jste u toho byli. Věc jste zachytili a informace a emoce jste seřadili tak, aby tomu divák nebo čtenář dobře rozuměl a zapůsobilo to na něj. Nic víc to není. Pokud jste například prezentovali téma Znečištění, napište si na papír, co všechno s tématem znečištění u vás ve městě lze natočit. Tak například popelnice, skládka, špinavý potok, můžete zajít za starostou a zeptat se ho na ekologii, čističku vod, rybník, nebo nedalekou továrnu. Možností je zkrátka mnoho. Napište si na papír co nejvíc možností, kam k danému tématu můžete zajít, nebo koho se můžete zeptat. Pak to všechno obejděte a miřte na to kamerou a mikrofonem. Zmáčkněte REC a točíte reportáž. Je to snadné.

Z čeho stavět reportáž?

Maximálně si to zjednodušíme a pojmenujeme si jednotlivé cihly, z kterých postavíme dům reportáže.

Cihla 1 – MLUVÍCÍ HLAVA – Rozhovor

Veźměte nějakého chytrého člověka, posadte ho před kameru a dávejte mu chytré otázky. On bude chytře odpovídat a pěkně vám okomentuje vaše téma z odborného nadhledu. Rovněž takto pracujte s očitými svědky, udělejte anketu, kde vám lidé budou odpovídat na krátké otázky, nebo si vyberte hlavní postavu reportáže, člověka, který vám řekne své emoce, pocity, zážitky spojené třeba se znečištěním. Může mít například dýchací potíže z trvale špatného vzduchu kolem svého domova a poskytne vám svou zpověď. Pokud bude souhlasit, jděte do toho.

Možností je mnoho, základ je ale forma. Je to zarámování člověka do portrétu, čímž vytvoříte hlavu, která mluví – mluvící hlavu. Určitě jste to viděli už stokrát v dokumentárních filmech, pro které je to typické.

Důležitá poznámka! Nechte mluvící hlavu odpovídat CELOU VĚTOU! A otázky z filmu vystříhňte. Bude to působit dobře. Když to dobře nastříháte, hlava bude mluvit jakoby souvisle bez pomoci vašich otázek.

OBR. 3 – MLUVÍCÍ HLAVA
Hlava, která mluví. Co dodat?

Cihla 2 – ILUSTRACNÍ ZÁBĚRY

Poslouchejte dobře, co vám vaše mluvící hlavy řekly a podle toho si vymyslete, co by se vám hodilo natočit. Mluví vaši lidé o znečištění vzduchu? Běžte natočit komíny, továrny, mlhu, smog, výfuky aut, mraky, velkoměsto, lidi s rouškami na obličejích. Ale natočte i krásnou přírodu, zeleň, sluníčko, čistou oblohu, jaro apod. Ať máte kontrasty. Naučte se stavět logiku vyprávění. Věci, které spolu souvisí (asociují) nebo které se popírají – kontrastují, jsou vaše. Natočte je.

OBR. 4 – ILUSTRACE A PRINCIP KONTRASTU – Cítíte, jak na sebe tyto obrázky narážejí? Ilustrujte řečené slovo a hrajte si s asociací i kontrastem.

Cihla 3 – SITUACE

Toto pro vás bude pravděpodobně nejobtížnější disciplína. Jestli chodíte do kina, možná jste si nevšimli, na čem jsou postavené všechny filmy. Na situacích! Když Joker naštvě Batmana, a pak se začnou mlátit, to je situace. Když Spiderman brázdí město pomocí svých pavučin a někam spěchá, je to situace. Když se Anakin proměňuje v Dartha Vadera, je to taky situace. A proto vás film baví. Protože jste u toho! Všechno se to pohybuje, je to akční. A vy jste tam, prožíváte to s nimi, se svými hrdiny. A tak se můžete třeba sami cítit jako hrdinové, nebo záporáci. Záleží na vás.

Stejně tak i dokument, je-li postaven na situacích, velmi ožije. Je to sice pokročilejší dokumentaristika, ale nebojte se toho. Někdy vám situace samy vzniknou, někdy je třeba lidí trochu pošouchnout. Máte-li režisérské ambice, štouchejte do lidí a zkuste je přemluvit k nějaké reakci na to, co se děje. Jsou dokonce dokumenty, kde jsou situace pečlivě dopředu promyšlené, aby se lidé chovali žádoucím způsobem. Typicky si můžete vzpomenout na skrytou kameru v *Ptákovinách* s Martinem Dejdařem, nebo na známé britské *Just Kidding*. To je jeden druh připravovaných „pranků“ na lidi, kteří se pak chovají žádoucím způsobem.

Když to shrneme: situace jsou buď nahodilé a vy jste dost rychlí, abyste je stihli natočit, nebo máte dobře připravené podmínky a nicnetušící lidé reagují, jak je jim to přirozené. Nebojte se toho a zachycujte situace, které souvisí s tím, co chcete natočit.

Cihla 4 – HUDBA

Nakonec ještě doporučuji oživit vaše dílo hudbou. Pokud ji zvolíte dobře, reportáž bude mít šťávu. Na internetu je dnes už velká spousta kvalitních bank.

Levnější a méně kvalitní je stránka Audiojungle.net se skladbami kolem 20 USD. Kvalitnější nahrávky i melodie najdete na webu PremiumBeat.com a na Artlist.io. Asi nejdražší a nejkvalitnější muziku seženete na Musicbed.com.

Pokud se chcete rozpálit, můžete umístit do vašeho dokumentu klipovou sekvenci, což je rytmická pasáž nastříhaná na hudbu. Když si vzpomenete na klip k jakékoliv oblíbené písničce, to je ono. Ta se může hodit na začátek reportáže jako úvod, nebo na konec jako shrnutí. Každopádně to bude působit moderně a neotřele, ale někteří konzervativní diváci to třeba neunesou. Pro doprovodnou hudbu doporučuji různé variace ambientů, (ambient = jemnější, ne tolik rytmická, spíše atmo-

sférická hudba) ať už veselých nebo melancholických. Jde však vždy jen o dokreslení nálady. Pamatujte! Není to hudební klip, ale reportáž! Hudba by měla celou věc doprovázet, ne táhnout. Často a velmi ráda totiž na sebe strhává pozornost. Proto buďte citliví a jemní při výběru, ať vám hudba nepřerve myšlenky, vyznění a sdělení celého filmu.

Připravte si otázky

Teď už víte, že se musíte rozhlédnout kolem sebe a říct si, co a koho je možné natočit. Také víte, co všechno je potřeba natočit (mluvící hlavy, ilustrační záběry, situace a najít hudbu), abyste to všechno mohli stříhem složit dohromady. Nyní se podíváme do obsahu. Dovnitř! Připravíte si otázky.

Celá první kapitola se věnuje obsahu, tvorbě, směru, abyste věděli, kudy se ubírat. Tyto otázky jsou jen přetavením toho, co už jste zvládli v první kapitole. Tedy, podívejte se do svého vision boardu a tvořte jednoduché otázky. Hledáme například otázky na téma znečištění? Tak zkusme:

- **Co všechno si myslíte, že vy sám/sama znečišťujete?** (Otázka na tělo)
- **Kdo zavinil globální oteplování?** (Anketová otázka)
- **Lze znečišťování zastavit? Jak?** (Výzva k úvaze)
- **Můžete mi říct nějaký konkrétní příklad, situaci?** (Výzva k vyprávění příběhu)
- **Jak se v tomto znečištěném městě cítíte?** (Otázka na osobní pocity)
- **Můžete uvést nějaké důkazy?** (Otázka na informace)

Nepokládejte uzavřené otázky. To jsou ty, na které lze odpovědět pouze ANO/NE. Vy naopak chcete, aby se vám člověk rozpovídal. Proto se ptejte na názory, na příběhy, na důkazy, na svědectví, na informace, na emoce a pocity. Zkuste nasbírat co nejplastičtější materiál. Toho docílíte, když budete na danou věc nahlížet ze všech možných stran. Od pocitů zúčastněných, přes názory odborníků, po fakta a čísla. Můžete do toho vnést třeba i kapku filozofie a úvah nad budoucností.

Trochu z teorie stříhové skladby

Abyste celé tohle dílo dokázali sestříhat, musíte si uvědomit úplné základy filmového vyprávění a stříhu. Nejmenší jednotkou času je vteřina. Základem filmu je záběr. Záběr je to, co vidíme od jednoho stříhu ke stříhu dalšímu. Jedná se o to, co se stane uvnitř filmového okénka. Aby se vám dobře stříhalo, naučte se střídat a rozlišovat dvě základní velikosti záběrů. A sice **CELEK** a **DETAIL**.

OBR. 5 – DETAIL

OBR. 6 – CELEK

Naučte se tyto dvě velikosti vidět, rozlišovat a pořádně je dostaňte pod svou kůži. Je to opravdu důležité. Detail točíte, když vám jde o emoce člověka, nebo když chcete ukázat nějaký detail na celou obrazovku. Celek točíte ve chvíli, kdy chcete ukázat prostředí kolem postavy. Emoce tam moc nenachytáte, ale o to víc je v záběru informací.

Z těchto dvou záběrů jsou potom odvozeniny jako **polodetail**, **polocelek**, **velký celek**, nebo **velký detail**.

OBR. 7 – POLODETAIL

OBR. 8 – POLOCELEK

Až si to všechno takto hezky natočíte, udělejte si strukturu. Struktura není nic jiného než začátek, prostředek a konec. Musíte projít celým materiálem, mluvícími hlavami, ilustráky, situacemi a to všechno spojit do vyprávění. Podívejte se na nějaký typický dokument České televize, nebo reportáže v hlavních zprávách. Vidíte, jak jsou sestříhané? Na začátku někdo předeštre hlavní problém. V prostředku se dozvídáme nové informace a postupně si děláme obrázek. Tu nám nějaký očité svědek líčí situaci, tam zase máme anketu, co si o tom lidé myslí, vyjádří se nám odborník, současně jsou promítnuty ilustrační záběry a my naše mluvčí v reportáži ani nevidíme, jen někdy. Občas hraje hudba, nebo vidíme situaci. To všechno bude vaše práce ve střížně. Nechte se inspirovat v televizi nebo na internetu.

Na co točit a jak to sestříhat?

Natočit dnes video není problém, protože téměř každý má dnes chytrý telefon s kamerou zabudovanou uvnitř. Zde bych jen varoval, abyste si telefon před samotným natáčením vyzkoušeli a sami se rozhodli, jestli vám daná kvalita stačí, protože ne všechny telefony poskytují dobrý obraz. Zejména z těch nižších řad. Dalším kritériem, na které je dobré dávat pozor, je karta nebo paměť telefonu. Jde o to, kolik záběrů se vám do telefonu vleze. Pokud máte telefon plný, buď ho promažte, nebo si poříďte externí paměťovou kartu, která lze u některých modelů do telefonu vsunout. Před samotným natáčením byste měli mít dostatek úložného místa, ať se vám nestane, že uprostřed rozhovoru nebo záběru telefon přestane natáčet. Dostatek paměti je určitě základ. Další věcí u použití mobilů je formát. Točit na výšku nebo na šířku? Obojí je dnes povoleno a využitelné. Jen se rozhodněte a všechny záběry natočte buď na šířku nebo na výšku. Nestřídejte to! Je nesmysl mít v jednom videu záběry tak i tak. Každopádně videa na výšku využijete na sociálních sítích a formát na šířku je estetičtější a filmovější. Viděli jste někdy v kině film na výšku? Ne, protože na šířku se lépe komponuje záběr tak, aby byl hezcí.

Chcete-li mít kvalitnější video než z mobilu, velmi dobrý video obraz dnes poskytuje celá řada fotoaparátů. Zde můžu jmenovat například skvělé modely od Panasonicu *Lumix GH4* nebo novější *GH5*. Lze také pořídit starší *Canony 5D Mark II* nebo *III*, levnější modely *7D*, desítkové modely *50D*, *60D* nebo řady fotoaparátů *Sony Alpha*. Natáčí dnes mnoho fotoaparátů, ale doporučil bych výhradně ty s výměnnými objektivy. Jsou to tzv. „zrcadlovky“. Mají kvalitnější čipy a objektivy můžete vyměňovat dle kvality a přiblížení. Než budete do něčeho investovat, podívejte se na Youtube na testy jednotlivých modelů, které jste si vybrali.

Velmi důležitým tématem při nahrávání/natáčení je zvuk. Pokud máte k dispozici jen mikrofon z mobilu, musí být všude kolem místa, kde nahráváte klid. Nahrávejte pouze ten zvuk, který chcete. A tím myslím opravdu jen zvuk, který chcete. Pokud natáčíte rozhovor a vedle vás zrovna jede sbíječka, jděte někam, kde ji neuslyšíte. Mikrofon z mobilu nahrává všechno a zvuk nebude dobrý. Lidské ucho má schopnost soustředit se jen na zvuk, který si vy sami vyberete. Mikrofon ale nahrává všechno. Ptáky, letadla, sbíječky, vaše mluvení při natáčení, prostě všechno. Musíte si tohle uvědomovat a kromě zvuku, který chcete nahrát, musí být všude kolem ideálně naprostý klid. Jakési pozadí není problém, ale nesmí to být například písnička z reproduktoru, jejíž nahrávka by vám komplikovala stříhání videa. Takže shrnutí. Nahrávejte jen izolované zvuky, které potřebujete a ve střížně si je pak můžete dle libosti spojit. Ale nahrávejte je zvlášť. Ještě jednou a naposled. Zvlášť! A nemluvte, když natáčíte. Lze pořídit přídatné mikrofony na telefony, které vám pomůžou hluk okolí trochu upozadit oproti nahrávání na mikrofon telefonu. A zvuk je celkově kvalitnější a srozumitelnější. Další možností je nahrát si zvuk zvlášť na diktafon a ve střížně zvuk s diktafonem a s obrazem z kamery synchronizovat. Na synchronizaci existuje program *Plural*

Eyes, který porovná zvukové stopy z foťáku a z diktafonu a softwarově vám je sloučí. Jinak vám práce zabere více času, protože to budete muset dělat ručně. V tomto případě myslíte na to, abyste klapali v každém záběru, který nahráváte. Vypadá to tak, že si rozjedete kameru a diktafon a tlesknete tak, aby tlesknutí bylo vidět v záběru a slyšet v diktafonu. Potom zvuk tlesknutí nasadíte na obraz v místě, kde se ruce v tlesknutí setkají. Jednoduché! Aspoň teď už víte k čemu je filmařům klapka.

Poslední věcí je stříh. Máte natočený materiál, obraz i zvuk. Teď to musíte natáhnout do počítače a pomocí stříhacího programu sestříhat. Já jsem zvyklý na *Adobe Premiere*. V zásadě není stříhací program nijak složitá věc na pochopení, ale musíte se tím prokousat sami, nebo si to nechat ukázat. Na Youtubu je spousta tutoriálů, jak se naučit pracovat ve všech možných programech. Hodně z nich má intuitivní používání nástrojů a lze se to naučit samoučně. Tady jsou některé levnější nebo free programy: *Windows Media Maker*, *Pinnacle Studio*, *VideoStudio*, *Sony Vegas* nebo *Adobe Premiere*, pro Mac existují *Filmora* nebo klasický *Final Cut*. Ne všechno mám vyzkoušené, ale můžete si to vyzkoušet a sami se rozhodnout, co vám vyhovuje. Tak směle do učení a staňte se dobrými videomakery!

Jak tedy natočit reportáž?

Nebojte se! Máte nyní kameru, připravené otázky, víte co a jak natočit. Vyrazte do světa a v něm točte. Potom to sestříháte a můžete být na sebe patřičně hrdí. Hlavní je vědět, co chcete točit a potom si práci už jen užívejte. Užívejte si radost z tvorby a pomocí tohoto manuálu odstraňte všechny překážky. Půjde vám to! Držím palce a ať se vám to podaří.

